

Kulturutskottets yttrande

1980/81:8 y

över proposition 1980/81:176 med förslag till lagstiftning mot viss spridning av videogram med våldsinslag m. m. jämte motioner

Till konstitutionsutskottet

Genom beslut den 21 april 1981 har konstitutionsutskottet berett kulturutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1980/81:176 med förslag till lagstiftning mot viss spridning av videogram med våldsinslag m. m. jämte eventuella följdmotioner. Kulturutskottet får med anledning härav anföra följande.

Inledning

Propositionen bygger på en i departementspromemorian (Ds Ju 1980:14) Våldet i videogram m. m. redovisad kartläggning av de rättsliga och praktiska möjligheterna att genom lagstiftning så snart som möjligt komma till rätta med vissa avarter i form av stötande våldsskildringar i främst videogram

I promemorian diskuteras möjligheterna att uppnå det angivna syftet genom införande av någon form av förhandsgranskning av videogram eller genom införande av ett straffsanktionerat förbud mot spridning av våldsskildringar. Tanken på förhandsgranskning avvisas och med den ståndpunkten återstår enligt promemorian – om man anser det nödvändigt med snabba åtgärder mot spridning av videogram med våldsinslag – att införa ett straffsanktionerat spridningsförbud som rättsligt medel att komma åt avarter av våldsskildringar i videoprogram. I promemorian presenteras två alternativa lagförslag som båda skulle ge möjlighet att under vissa förutsättningar ingripa med straff mot den som i kommersiellt syfte sprider videogram och filmer med våldsskildringar. Lagförslagen gäller i första hand framställningar i videogram men anses också böra inbegripa film för att omotiverade skillnader mellan likartade uttrycksformer skall undvikas. Enligt det ena alternativet i promemorian förbjuds spridandet till barn under 15 år av ”verklighetsnära skildringar av att någon utsätts för allvarligare våld”. Det andra alternativet innefattar ett allmänt förbud mot spridning av ”närgångna eller långvariga skildringar av att någon utsätts för rått, sadistiskt eller annars särskilt hänsynslöst våld”, dvs. vad som i promemorian kallas extremvåld. Här görs dock ett förbehåll för gärningar som med hänsyn till omständigheterna är försvarliga. I promemorian redovisas också synpunkter på en kombination av de båda alternativen. Det framhålls att en sådan skulle undanröja vissa olägenheter som nu är förenade med vart och ett av alternativen men samtidigt innebära betydande nackdelar. En kombination

av alternativen anses därför inte lämplig.

I valet mellan å ena sidan en förhandsgranskning och därmed alltså en form av censur och å andra sidan en lagstiftning som innebär förbud mot spridning av filmer och videogram med vissa typer av våldsinslag har i propositionen intagits den ståndpunkten att inte ens en begränsad förhandsgranskning kan komma i fråga. I stället väljs en reglering som innebär förbud mot spridning bland och visning för barn av vissa typer av filmer och videogram. Det lagförslag som läggs fram i propositionen överensstämmer nära med det första av promemorians båda alternativ med tillägg att vad som förbjuds är även skildringar som återger hot om våld och att förbudet omfattar även skildringar av våld och hot om våld som riktar sig mot djur. Lagen gäller filmer och videogram men undantag görs dels för sådana offentliga förevisningar av biografilm som avses i biografafförordningen, dels för filmer som biografbyrån godkänt för visning för någon åldersgrupp av barn under 15 år och för sändningar av TV-program som sker med stöd av vissa angivna bestämmelser i radiolagen eller med stöd av lagen om försöksverksamhet med närradio.

Enligt lagen får videogram och filmer med ingående skildringar av verklighetstrogen karaktär som återger våld eller hot om våld mot människor eller djur inte säljas eller hyras ut till barn under 15 år. Sådana videogram och filmer får inte heller i förvärvssyfte spelas upp vid en särskilt anordnad visning, om barn under 15 år är närvarande. Lagen avses träda i kraft den 1 juli 1981.

Propositionen har föranlett fem motioner nämligen

1980/81:2149 av Gunilla André m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om införandet av förhandsgranskning i enlighet med bestämmelserna i biografafförordningen (1959:348) av alla videogram och filmer som i yrkesmässig verksamhet eller annars i förvärvssyfte lämnas ut till allmänheten.

2. att riksdagen beslutar anta ett i motionen intaget förslag till lag om förbud mot spridning av film och videogram med våldsinslag,

1980/81:2150 av Olof Palme m. fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen uttalar sig för principen om att samma regelsystem skall gälla både biografilm och videogram i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen vid behandlingen av regeringens proposition 1980/81:176 med förslag till lagstiftning mot viss spridning av videogram med våldsinslag m. m. gör de ändringar som förordas i motionen,

1980/81:2151 av Evert Svensson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om lika behandling av biografilm och videogram,

1980/81:2152 av Ulla Tillander (c) och Kerstin Göthberg (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om införandet av förhandsgranskning i enlighet med bestämmelserna i biografförordningen (1959:348) av alla videocram och filmer som i yrkesmässig verksamhet eller annars i förvärvssyfte lämnas ut till allmänheten,

2. att riksdagen beslutar anta i promemorian (Ds Ju 1980:14) redovisade förslag till Lag om förbud mot spridning till barn av film och videocram med våldsinslag samt förslag till Lag om förbud mot spridning av film och videocram med våldsinslag.

1980/81:2153 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen med ändring i proposition 1980/81:176 beslutar anta ett i motionen intaget förslag till lag om förbud mot spridning av filmer och videocram med inslag av våld.

I m o t i o n 2149 framhålls att yttrandefriheten hör till det centrala i en fungerande demokrati och inte får inskränkas i onödan. Att som sker i propositionen åberopa yttrandefrihetens princip som argument mot en förhandsgranskning av videocram är emellertid enligt motionärernas mening fel. Det finns, framhålls det, medier varigenom yttrandet, dvs. framställningen i ord och bild, får ett särskilt genomslag på ett sätt som är särdeles svårt att bemöta. Motionärerna anser att nuvarande system med förhandsgranskning av film fungerar väl och på ett ändamålsenligt sätt med stort hänsynstagande till yttrandefriheten värnar om barns och vuxnas mentala hälsa. Motionen utmynnar i denna del i ett uttalande om att det finns skäl att bibehålla och utvidga vuxencensuren på filmens område. Motionärerna anser att enhetliga regler för vanligt fotografiskt förfarande och videocram måste införas och att grunden i en sådan reglering bör utgöras av en förhandsgranskning av samma typ som den s. k. biografcensuren. Regeringen bör därför enligt motionen ge yttrandefrihetsutredningen och videocramutredningen tilläggsdirektiv så att utöver övervägandena om vuxencensuren ett alternativ med utvidgad förhandsgranskning av alla filmer och videocram som sprids till allmänheten tas fram. Under tiden fram till dess ett beslut om den sålunda angivna regleringen kunnat fattas bör enligt motionen en provisorisk lagstiftning gälla. Yrkande 1 i motionen innebär att riksdagen som sin mening bör ge till känna för regeringen vad som i motionen anförts om införande av förhandsgranskning.

Det i motionen framlagda lagförslaget är en kombination av regeringens förslag och promemorians som alternativ 2 betecknade lagtext. Detta innebär att motionärerna anser att det förbud som föreslås i propositionen bör kompletteras med ett förbud som gäller det s. k. extremvåldet av följande lydelse.

Filmer och videocram som innehåller bilder med närgångna eller

långvariga skildringar av att någon utsätts för rått, sadistiskt eller annars särskilt hänsynslöst våld får inte spridas yrkesmässigt till allmänheten genom saluhållning eller annat tillhandahållande eller genom visning. Detta gäller dock inte om gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig.

Motionärernas lagförslag avses träda i kraft den 1 juli 1981 och gälla t. o. m. den 30 juni 1983. Tidsbegränsningen motiveras med att den kommande genomgripande lagstiftning som förutsätts bli en följd av arbetet inom yttrandefrihets- och videogramutredningarna inte bör föregripas.

I motion 2150 uttalas att biograffilm och videogram bör behandlas på samma sätt. Samma produkt kan visas med olika teknik. Skillnaden i teknik motiverar enligt motionärernas uppfattning inte att produkten blir föremål för en olikartad bedömning i olika instanser. Det behövs en reglering av behandlingen av biograffilm och videogram men med hänsyn till det arbete som pågår inom yttrandefrihetsutredningen bör regleringen ske i samband med att ställning tas till utredningens kommande förslag. Detta kan ske först om några år, men riksdagen bör redan nu uttala sig för principen att samma regelsystem bör gälla både biograffilm och videogram (yrkande 1).

Yrkande 2 i samma motion innebär att regeringens lagförslag skall genomföras med vissa i motionen angivna ändringar. Detta innebär först och främst att lagstiftningen föreslås bli utvidgad till att omfatta även det förbud som angivits i promemorians alternativ 2. Vidare är det motionärernas åsikt att de inslag i filmer och videogram som förbudet skall gälla i princip bör anges enligt den metodik som används i biografförordningen (1959:348). I stället för att beskriva inslagen bör lagtexten sålunda anknyta förbudet till den effekt som inslagen förväntas ha hos åskådaren.

Motionärerna har också gjort invändningar mot två preciseringsförslag som görs i propositionens lagförslag. Ifrågavarande videogram och filmer får enligt propositionen inte "i yrkesmässig verksamhet eller annars i förvärvssyfte lämnas ut till barn under femton år eller spelas upp för dem vid särskilt anordnade visningar". Såväl formuleringen "i yrkesmässig verksamhet eller annars i förvärvssyfte" som ordalagen "särskilt anordnade visningar" ger enligt motionen utrymme för viktiga undantag från förbudet. Yrkande 2 i motion 2150 får anses innebära att den lagstiftning som motionärerna förordar bör utformas med sikte på att i de angivna avseendena förbättra den föreslagna lagens skyddseffekt.

I motion 2150 föreslås vidare införande av ett system med frivillig förhandsgranskning av videogram. Detta innebär att det skall vara möjligt för producenter och distributörer att frivilligt överlämna videogram till statens biografbyrå för granskning. Motionärernas avsikt torde vara att detta skall gälla även de filmer som omfattas av den lagstiftning de föreslår. Ett videogram resp. en film som biografbyrån godkänt bör få spridas på samma sätt som nu föreslås gälla för videogram som överensstämmer med av

biografbyrån godkända filmer. Systemet med förhandsgranskning innebär alltså att man i förhand kan inhämta ett godkännande som utesluter den domstolsprövning som annars kan komma i fråga.

Förslaget om frivillig förhandsgranskning innebär vidare att de kriterier för vad som är förbjudet som nu gäller inom biograffilmens område bör tillämpas också i vad gäller nu ifrågavarande videogram och filmer. Det blir då naturligt att använda samma formuleringar för att få samma praxis att gälla oavsett om programbäraren är en film, videokassett eller bildskiva.

Det förutsätts i motion 2150 att den frivilliga granskningen inte skall medföra några kostnader för statsverket. Granskningsavgiften bör anpassas med hänsyn härtill. Riksdagen bör enligt motionärerna göra ett uttalande av denna innebörd.

Motionärerna är medvetna om att förslaget om införande av en möjlighet till frivillig granskning kan medföra att tidpunkten för den föreslagna lagstiftningens ikraftträdande – den 1 juli 1981 – kan komma att ifrågasättas. En stark återhållsamhet i marknadsföringen av videogram med grovt våld anses emellertid så berättigad att tidpunkten bör sättas så tidigt som möjligt.

I motion 2150 pekas avslutningsvis på det stora behovet av information om massmedier. Undervisning om olika medieföreteelser är enligt motionärerna en förutsättning för att det skall bli möjligt att nå målet om en fortlöpande självsanering i fråga om bl. a. det starkt våldsbetonade utbud som vänder sig till barn och ungdomar.

Det uttalande av riksdagen som föreslås i motion 2151 innebär att samma granskningsförfarande som nu gäller för biograffilm i framtiden också skall gälla videogram.

I motion 2152 uttalas att det finns en omfattande provkarta på åtgärder mot de missförhållanden som behandlas i propositionen. Motionärerna förordar införande av en förhandsgranskning i huvudsak efter mönster från granskningen av biograffilm. I yrkande 1 i motionen preciseras att detta skall gälla alla videogram och filmer som i yrkesmässig verksamhet eller annars i förvärvssyfte lämnas ut till allmänheten. Yrkandet innebär att riksdagen skall ansluta sig till motionärernas uppfattning i denna fråga och ge detta till känna för regeringen. I detta ligger att motionärerna anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om införande av förhandsgranskning.

I samma motion uttalas vidare att den i propositionen föreslagna lagen inte ger tillfredsställande garantier för att barn och ungdomar förskonas från grovt spekulativt våld. Motionärerna anser därför att båda de i promemorian redovisade lagförslagen bör antas av riksdagen (yrkande 2).

Vad slutligen beträffar det i motion 2153 framlagda förslaget innehåller detta i 1 § samma text som det lagförslag som i promemorian betecknats som alternativ 2, dock med den ändringen att ordet "yrkesmäs-

sigt" uteslutits. Därmed utvidgas förbudsområdet från att gälla yrkesmässig spridning av vissa filmer och videogram till att gälla spridning över huvud taget. Det är vidare att märka att yrkandet i motionen är utformat så att ett bifall kommer att innebära att det bara blir en lagstiftning mot det s. k. extremvåldet och inte den i propositionen föreslagna lagstiftningen med ett särskilt skydd för barn under 15 år.

Utskottet

Det är numera oomtvistat att underhållningsvåld har skadeverkningar, främst på barn och ungdom, och måste bedömas utifrån utvecklingen mot ökad aggressivitet och brutalitet i samhället. Våldsutbudet har i ökande grad kommit att präglas av inslag som förstärker könsfördomar, rasism och människoförakt. Detta strider helt mot de grundläggande värderingar som vårt demokratiska samhälle bygger på och därför måste värna om.

Som framgått av det föregående har tanken på att nu införa en obligatorisk förhandsgranskning som ett medel att komma till rätta med de stötande våldsskildringarna i videogrammen avvisats såväl i promemorian som i propositionen. Som skäl har bl. a. hänvisats till att yttrandefrihetsutredningen har att överväga frågan om filmcensurens framtid och att ett förslag från utredningen kan väntas redan under innevarande år.

Förslag om införande snarast möjligt av ett system med frivillig förhandsgranskning har framförts i motion 2150. Till detta förslag återkommer utskottet i det följande.

Vad gäller en obligatorisk förhandsgranskning anser utskottet att övervägande skäl talar för den uppfattningen att yttrandefrihetsutredningens arbete inte bör föregripas genom införande av ett dylikt granskningstvång. Däremot anser utskottet av såväl principiella som praktiska skäl att film och videogram i framtiden i det avseende som nu är i fråga bör behandlas på samma sätt. Som framhållits i motion 2150 kan samma produkt visas med olika teknik, men detta kan inte motivera att produkten beroende på tekniska omständigheter bedöms olika av skilda instanser. En målsättning bör därför vara att i framtiden åstadkomma samma regelsystem för film och videogram. Utskottet anser att riksdagen bör ansluta sig till den uppfattning i denna fråga som utskottet med anledning av motionerna 2149 yrkande 1, 2150 yrkande 1, 2151 samt 2152 yrkande 1 gett uttryck åt samt ge detta till känna för regeringen.

Med hänsyn till att utskottet avvisat tanken på ett omedelbart införande av en obligatorisk förhandsgranskning ansluter sig utskottet i princip till uppfattningen att det är nödvändigt att tillgripa en förbudslagstiftning. Denna lagstiftning bör utformas med beaktande av de kulturpolitiska och andra synpunkter som utskottet redovisar i detta yttrande.

Det lagförslag i anslutning till alternativ 1 i promemorian som lagts fram i propositionen har i alla motionerna betecknats som otillräckligt. I fyra av

motionerna har därför föreslagits ändringar och gemensamt för ändringsförslagen är att de alla innebär en utvidgad lagstiftning.

En av motionerna, nämligen 2153 (vpk), föreslår en lagstiftning enligt promemorians alternativ 2 med viss ändring och med uteslutande av det förbud mot spridning till barn och ungdom som innefattas i alternativ 1 och i propositionens lagtext. Utskottet kan inte tillstyrka en lösning i enlighet med detta lagförslag.

Det yrkande som framställts i motion 2152 (c) innebär att riksdagen bör anta båda de i promemorian redovisade lagförslagen, alltså både alternativ 1 och alternativ 2. I sak ligger förslaget mycket nära den lagstiftning som föreslagits i motion 2149 (c).

Mellan motion 2149 (c) och 2150 (s) föreligger i formellt hänseende den skillnaden att den förra innehåller ett fullständigt lagförslag, medan den senare endast anger vilka synpunkter som enligt motionärernas uppfattning bör tillgodoses i den lagstiftning som motionärerna önskar. I sak föreligger emellertid stor överensstämmelse mellan de båda motionerna. I båda föreslås en lagstiftning som utgår från propositionens förslag och kompletterar detta i anslutning till alternativ 2 i promemorian. Vissa skillnader föreligger emellertid också.

Som närmare redovisats i det föregående kritiserar i motion 2150 det sätt på vilket propositionens lagförslag anger vilka videogram som skall vara förbjudna. I stället för en beskrivning – ”ingående skildringar av verklighetstrogen karaktär som återger” etc. – vill motionärerna ha en anknytning till den förväntade effekten – ”psykisk skada” – av de förbjudna inslagen eller med andra ord ett angivande av det förbjudna på det sätt som används i biografförordningen. Motsvarande synpunkter har inte anförts i motion 2149.

I fråga om den i motion 2149 föreslagna lagtexten uttalas i motionen att tillämpningen av denna så långt möjligt bör anknyta till den praxis som biografbyråns avgörande utgör. Med detta uttalande ligger motionen enligt utskottets bedömning i sak mycket nära det önskemål i motion 2150 som nyss redovisats.

Tilläggas bör dock att uttalandet i praktiken knappast kan tillgodoses utan att den föreslagna lagtexten ändras.

Motion 2150 innehåller vidare önskemål om förändringar i propositionens lagtext i två avseenden. Motionärerna anser, som redovisats i det föregående, att formuleringarna ”i yrkesmässig verksamhet eller annars i förvärvssyfte” resp. ”särskilt anordnade visningar” ger utrymme för betydelsefulla undantag från spridnings- och visningsförbudet. Motionärerna önskar uppenbarligen en ändring härvidlag. Denna synpunkt återfinns inte i motion 2149.

I motion 2150 anges slutligen att den lagstiftning som motionärerna förordar även bör innehålla regler om frivillig förhandsgranskning av videogram. Utskottet har i det föregående närmare redogjort för vad detta innebär.

Utskottet vill för egen del först erinra om att utskottet i sitt betänkande KrU 1979/80:26 (s. 32) med anledning av en motion förklarade sig dela den i motionen framförda uppfattningen att det är angeläget att motverka ett utbud av videogram med underhållningsvåld och i övrigt stötande innehåll. Utskottet anförde vidare följande.

Enligt sina direktiv har videogramutredningen bl. a. att överväga om åtgärder behöver vidtas för att motverka negativa effekter av kommersialism och företagskoncentration inom videogramområdet. Till sådana negativa effekter hör givetvis marknadsföring och spridning av kvalitativt undermåliga program som präglas av underhållningsvåld. Utredningen har emellertid inte uttryckligen givits i uppdrag att söka finna vägar för att begränsa ett programutbud av den art som befaras i motion 1232. Enligt utskottets uppfattning är det angeläget att utredningen aktivt prövar olika möjligheter att motverka en utveckling mot förråande inslag i videogramproduktionen. Regeringen bör i lämplig form försäkra sig om att så sker. Komplicerade avvägningar med avseende på yttrandefrihetsaspekten måste emellertid göras vid alla överväganden om reglering av massmedieutbudet. Det ligger i yttrandefrihetsutredningens omfattande uppdrag att eftersträva en enhetlig utformning av grundlagsskyddet i fråga om alla de medier som kan ha särskild betydelse för den fria åsiktsbildningen i samhället, bland dem videogrammen.

På förslag av utskottet gav riksdagen som sin mening till känna för regeringen vad utskottet anför om videogramutredningens arbete.

Vad angår det aktuella lagstiftningsärendet är utskottet medvetet om att det såväl i promemorian som i propositionen anförts synpunkter mot en lagstiftning som går längre än vad som föreslås i propositionen. Utskottet är också medvetet om att den tid som står till förfogande för genomförande av lagstiftningsarbetet är mycket begränsad om lagen, som utskottet anser önskvärt, skall kunna träda i kraft den 1 juli 1981. Utskottet har emellertid kommit till den uppfattningen att utvecklingen på videogramområdet är så oroande att det är nödvändigt med snabba och mer omfattande åtgärder än som föreslås i propositionen. Utskottet förordar en lagstiftning som bygger på en kombination av regeringsförslaget och promemorians alternativ 2.

I anslutning till de synpunkter som anförts i motionerna 2149 och 2150 bör den blivande lagtexten ansluta till biografförordningens metodik när det gäller att ange vilka inslag i videogrammen som skall vara förbjudna.

Utskottet anser det önskvärt att lagtexten får en utformning som inte lämnar det utrymme för kringgående av spridnings- och visningsförbudet som påpekats i nämnda motioner.

Utskottet anser det också önskvärt att ett system med frivillig förhandsgranskning i anslutning till vad som förordats i motion 2150 införs.

I motion 2149 har föreslagits att den blivande lagens giltighetstid begränsas till den 30 juni 1983. Utskottet förutsätter att hela den fråga som behandlas i detta yttrande åter kommer till övervägande i samband med prövningen av de förslag som är att vänta från yttrandefrihets- och videogramutredningar-

na. Den särskilda markering som ligger i den föreslagna tidsbegränsningen anser utskottet inte erforderlig.

Vad slutligen gäller det särskilda informationsbehov i mediefrågor som påpekats i motion 2150 utgår utskottet från att skolöverstyrelsen uppmärksammar denna fråga och bedömer om och i vad mån några särskilda åtgärder erfordras.

Kulturutskottet anser att konstitutionsutskottet med anledning av propositionen och motionerna bör arbeta ut och för riksdagen lägga fram ett lagförslag med det innehåll som kulturutskottet angivit och därjämte föreslå riksdagen att göra det uttalande om det framtida regelsystemet för granskning av film och videogram som utskottet också angivit.

Stockholm den 7 maj 1981

På kulturutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Georg Andersson (s), Karl-Eric Norrby (c), Tore Nilsson (m), Åke Green (s), Kerstin Anér (fp), Tyra Johansson (s), Lars-Ingvar Sörenson (s), Hans Alsén (s), Catarina Rönnung (s), Anna Eliasson (c), Kerstin Andersson i Kumla (s), Bertil Hansson (fp), Elisabeth Fleetwood (m), Sten Sture Paterson (m) och Åke Andreasson (c).

Avvikande meningar

1. Karl-Eric Norrby, Anna Eliasson och Åke Andreasson (alla c) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar "Tilläggas bör" och slutar "lagtexten ändras" bort utgå,

dels den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar "I anslutning" och slutar "vara förbjudna" bort ha följande lydelse:

Av propositionen och motionerna framgår att de våldsinslag i film och videogram som den föreslagna lagstiftningen skall ta sikte på kan anges antingen genom en beskrivning av de avsedda våldsskildringarna eller genom en anknytning till den skada våldsskildringarna kan ge upphov till. I propositionen och i motionerna 2149 och 2152 (båda c) förordas det förra alternativet, vilket också har föreslagits i den promemoria som ligger till grund för propositionen. I motion 2150 (s) däremot uttalas att det senare alternativet är det bästa.

Utskottet vill för sin del betona att oavsett om man väljer det förra alternativet, som är att föredra i vissa avseenden, eller det senare bör avsikten med straffbestämmelserna vara att i stort sett träffa sådana våldsskildringar som normalt inte kan godkännas för visning enligt biografförordningen. Därvid bör uppmärksammas betydelsen av den praxis som under årens lopp har utvecklats när det gäller vilka våldsskildringar som bör bli föremål för ingripanden. Den mer konkreta beskrivningen av vilka våldsinslag som bör träffas bör således så långt möjligt utformas med hänsyn till detta. Att straffbestämmelserna bör ta sikte på att träffa sådana våldsskildringar som normalt inte godkänns för visning enligt biografförordningen har också framhållits i rättschefernas promemoria. Utöver vad som nu sagts anser sig utskottet inte böra göra några uttalanden om hur lagtexten i denna del bör vara utformad.

2. Tore Nilsson, Elisabeth Fleetwood och Sten Sture Paterson (alla m) anför följande:

Som anförs i propositionen har med videoteknikens utveckling önskade konsekvenser inte kunnat undvikas. Bl. a. har våldsskildringar kommit att spridas till barn och ungdomar på ett sätt som måste anses oacceptabelt. Stora risker kan föreligga för att barn och ungdom drabbas av psykiska skador. Likaså kan våldsskildringar tjäna som dåliga, förledande exempel framför allt för individer med labil läggning. Regleringen av biografföreställningar utgår därför i det avseende som nu är i fråga från de skadeverkningar som våldsskildringar kan vålla barn. En begränsning av barnens tillgång till videogram som innehåller våld är av motsvarande skäl befogad. Det förslag som läggs i propositionen tillgodoser detta önskemål. Särskild vikt bör fästas vid att propositionens uppläggning är sådan att åtgärder kan sättas in med stor skyndsamhet. Enligt propositionen föreslås lagen träda i kraft den 1 juli 1981.

Ett allmänt förbud mot spridning av filmer och videogram med inslag av extremt våld har även utretts. Alternativet innebär att man inför en ny grund för begränsning av yttrandefriheten. Då sådana åtgärder är särskilt känsliga i ett fritt samhälle bör yttrandefrihetsutredningens arbete avvaktas innan ställning tas. Vidare skulle denna uppläggning ge ett mer uttunnat skydd för barnens del. En kombination av de två alternativen är mycket komplicerad och skulle sannolikt försena ett genomförande.

På anförda grunder tillstyrks lagstiftning i enlighet med proposition 1980/81:176 och avstyrks motionerna 2149, 2150 (yrkande 2), 2152 och 2153.

I direktiven till yttrandefrihetsutredningen anförs att de särskilda frågeställningar som är knutna till en grundlagsreglering av videogrammen inte på något avgörande sätt torde skilja sig från vad som gäller i fråga om film. Samma regler torde därför i allt väsentligt kunna gälla. Även det i propositionen lagda lagförslaget behandlar film och videogram på enhetligt

sätt. Några uttalanden av den typ som föreslås i motionerna 2150 (yrkande 1) och 2151 är därför ej påkallade. Motionerna avstyrks.

3. Kerstin Anér och Bertil Hansson (båda fp) anför följande:

De flesta motioner, som väckts med anledning av proposition 1980/81:176, behandlar ingående de komplicerade lagstiftningsfrågor, som måste lösas då samhället vill skydda sig mot våldsskildringar, som icke kan tolereras. Dessa frågor hör enligt vår uppfattning i första hand till konstitutionsutskottets ansvarsområde. Då kulturutskottets majoritet dock valt att i likhet med motionärerna ta upp de juridiska problemen till behandling vill vi från strikt kulturpolitiska utgångspunkter anföra följande:

Det är numera oomtvistat att underhållningsvåld har skadeverkningar, främst på barn och ungdom, och måste bedömas utifrån utvecklingen mot ökad aggressivitet och brutalitet i samhället. Våldsutbudet har i ökande grad kommit att präglas av inslag som förstärker könsfördomar, rasism och människoförakt. Detta strider helt mot de grundläggande värderingar som vårt samhälle bygger på och därför måste värna. Mot denna bakgrund vill vi starkt markera det som väsentligt och ofrånkomligt att åtgärder snabbt sätts in för att begränsa utbudet av våld via videogram eller film som tillhandahålls allmänheten.

Motion 2153 (vpk) utesluter i sina förslag det förbud mot spridning till barn och ungdom som innefattas i propositionens lagtext. Vi avvisar en lösning i enlighet med motionens lagförslag.

Motionerna 2149 (c), 2150 (s) och 2152 (c) har det gemensamt att de förespråkar något slag av kombination av regeringsförslaget och promemoriens alternativ 2. Utskottsmajoriteten är inne på samma tankegångar. Den tycks också vara medveten om den omedelbara risken av en avsevärd försening av hela lagstiftningsarbetet på området om man följer motionärernas kombinationsprincip. Vi anser en sådan fördröjning oacceptabel. Propositionens förslag, som tar sikte på skyddet för barnen, är det enda som med säkerhet kan genomföras fr. o. m. den 1 juli 1981. Det bör därför antas.

I likhet med många remissinstanser anser vi att det föreslagna förbudet inte är helt tillräckligt när det gäller att skydda barnen mot våldsskildringar av skadlig art och att samhället därför som helhet bör få ett skydd för det s. k. extremvåldet. Så snart som det är möjligt bör därför den föreslagna lagen med giltighet fr. o. m. den 1 juli 1981 kompletteras med lagföreskrifter som ytterligare begränsar våldsutbudet.

Vad gäller frågan om lika behandling av film och videogram finns givetvis ingen anledning att låta skillnaden i teknik motivera en olikartad bedömning. Direktiven för yttrandefrihetsutredningen påminner om att "videogrammen liksom vanlig film har en dubbel massmediefunktion: de kan visas offentligt och de kan säljas för privat uppspelning". Vi ser det därför naturligt att den framtida regleringen av behandlingen av videogram och film präglas av den

inställning i princip, som kommer till synes i direktiven för utredningen och där det heter att "samma regler torde i allt väsentligt kunna gälla". Slutligt ställningstagande i detta avseende bör ske i samband med att yttrandefrihetsutredningen redovisar sina kommande förslag. Vi vill dock påpeka att redan det nu liggande lagförslaget i propositionen behandlar videogram och film lika.